

Discurs d'investidura pronunciat pel Sr. Josep Antoni Baixeras Sastre

En acceptar complagut l'honor que se'ns discernia, ja vaig parlar-te, estimat rector, d'una antiga i constant visió meva: la Universitat no pas llunyana, però sí contemplada sempre com un castell enlairat, el reducte més famós de la literatura mundial; aquell objecte inaccessible que, per culpa del petit jueu centreuropeu, després d'haver obsedit la meva generació, manté encara intactes, dins les boires de la modernitat, les seves torres altívoles.

Tanmateix, en el meu cas i ara la promesa d'aquell *Montsalvat* edènic no esdevé realitat dominadora encimbellant-se com l'altre, damunt el burg i el riu. Molt més modestament, l'anhelat somni, ara ja no malson, s'oculta darrere les parets de rajola de l'escorxador municipal. Això sí: un dia ornades per uns caps zoomorfs que, en cas d'haver-se conservat fins al dia d'avui, i ressuscitat el petit jueu que deia, sens dubte n'assaboriria llur somriure bestial.

Tanmateix, amic rector, jo no et deia llavors, a la meva carta, i ho faig ara perquè, davant de testimonis, ho trobo més proporcionat i solemne que bona part del meu goig prové de dues circumstàncies cabdals.

La primera, i més important —important fins al punt que, sense tal contingut, per mi l'acte d'avui no valdria gaire cosa més que un pàgina de l'*Hola*—: amb tota aquesta festa, per voluntat vostra, qui la Universitat de debò homenatja, més que nosaltres tres —quant a mi, poca cosa més que un abillament acolorit, ninot de ventríloc, deia Pere Calders—, són els ideals de justícia, de progrés i de llibertat, comú patrimoni nostre.

I em consta que és per aquests ideals per la cosa que he estat escollit nou doctor. I, he d'insistir-hi, seran aquests valors —sempre en perill greu, com cada dia constatem—, per la cosa que he acudit amatent i ben satisfet a la Universitat i per la cosa que seguiré al seu servei, ja que els mantindrà.

I sens dubte per això que acabo de dir s'explica que, a tots tres, ara la Universitat, igualant-nos en honor, alhora ens dispensa de presentar a aquest benigne tribunal els volums d'una tesi doctoral que nosaltres, malgrat tot, havíem anat confegint lletra per lletra, mot per mot, en dies difícils, com us ha estat explicat, i que, doncs, amb les presses, ha restat sense relligar.

El segon motiu de goig, gairebé no cal dir-ho, prové de sentir-me acompanyat altra vegada per dos estimats amics, sens dubte superiors a mi en els mèrits que la nostra entranyable padrina ja us ha revelat, però no pas millors en afectes recíprocs.

Vull que consti: no em sento estrany en aquesta casa; per a mi, a més d'objecte del desig, com abans us deia, és refugi ja antic. Quan només existia com a una modesta extensió universitària, i nosaltres, el Josep, el Xavier i jo, vivíem de ple les aventures que ens ha novel·lat la Joana, un dia vaig venir com a representant de l'Òmnium Cultural de Tarragona a dotar amb un petit lot la

vostra incipient biblioteca. I en aquest punt, em sento obligat a recordar-vos un altre amic, ja d'aleshores, delegat que fou de l'extensió universitària de Tarragona, embarcat en el mateix vaixell que nosaltres i ara feliçment present en aquest acte, el qual —rector amic, permet-me la petita crítica—, potser aquest Claustre, en la forma, ha restat un xic omís; segur que no en el vostre record, segur que no en la vostra estima, però potser sí, a parer meu, i perdoneu-me la impertinència, en la manifestació col·legiada i explícita d'aquests bons sentiments: parlo del catedràtic jubilat d'Ètica, el doctor Artur Juncosa i Carbonell.

No em resta temps: he d'acabar. He dit que no portem sota el braç, que jo sàpiga, cap tesi doctoral. Em sap molt de greu. Fa anys m'havien explicat que, en alguna facultat, el director de tesi, quan tot just l'alumne obtenia del tribunal l'aprovació *cum laude*, al peu, encara, de la tarima, segons costum, l'hi deia amb certa ironia:

“Doctor: avui, d'aquesta matèria —el tema de la tesi— la persona del món que en sap més ets tu.”

Jo, quan acudia a aquest acte i ja que baldament fos només *ad honorem* anàveu a promoure'm en grau, havent constatat abans de sortir de casa que el meu PC, pel que fa a tesines o treballs acadèmics, patia d'una buidor més gran que de queviures la nevera d'un pis d'estudiants, m'he preguntat a mi mateix molt severament si existia una matèria en què avui jo era la persona del món més ben informada.

I l'he trobada. Una de sola. I a sobre, ben poc útil per a la humanitat.

L'única ciència de la qual jo sé més que no ningú en tot el món, i amb notable diferència, és jo mateix. Cal dir que en porto molts anys d'estudi. I és que jo hauria estat un bon devot al temple de Delfos, on, segons m'han dit, es cursava aquesta disciplina: *Gnosce te ipsum*. Γνοθισεαυτον, es diu, oi, Joana?

Perquè, en altres ciències i arts, mai no he passat de *dilettante*. I això que, de vegades —no gaires—, he tingut excel·lents professors. El Josep Subirats, per exemple. Subirats va ser professor meu dos anys, al Senat, d'una difícil disciplina: la política. No el dret polític. Això, jovenet, ja ho havia après a la Facultat. No serveix per a gairebé res. La política sí que és més útil. Ho constatem aquests dies, amb singular duresa. La política, que no el dret, es governa per uns principis cruels i precisos —i això que, del tot, al Senat, no hi pertanyíem.

Ideològicament al mateix subgrup, veterà ell, generosament s'atansava al passerell polític que llavors jo era.

—De bon començament, espavila't a vigilar els teus companys de partit. De vigilar els contraris, no pateixis, ja tindràs temps.

O aquell altre:

—En política, per molt alt que es trobi el nivell en què tu estiguis, no et facis il·lusions: descobriràs que hi ha sempre un altre nivell, damunt teu. És allà on es prenen les decisions.

Bons temes de doctorat, oi? I qui sap si també de rectorat, oi, Lluís?

Tanmateix, poc profit en vaig treure. I així he restat: pobre ignorant de ciències i lletres. Això sí, savi en una única disciplina: *gnosce te ipsum*, ciència, certament, per a mi ben útil; condemnada nogensmenys a extingir-se amb mi, sebollida com jo mateix en aquell rusc de nínxols ben alineats: cel·les d'un eixam d'insectes sense feina ni bronziments, abelles fatigades, quietes i callades; el reialme que, silenciós i pacient, m'espera.

Repeteixo, moltes gràcies.